

РОЗДІЛ 6. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

ASSESSMENT OF PERFORMANCE OF THE REVENUE PART OF THE BUDGET OF UKRAINE

УДК:336.2

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct46-14>**Волкова О.В.**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Херсонський національний
технічний університет

Сисоєнко І.А.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Херсонський національний
технічний університет

Карлюка Д.О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки,
підприємництва та економічної безпеки
Херсонський національний
технічний університет

Volkova Olena

Kherson National Technical University
Sysoenko Irina
Kherson National Technical University
Karliuka Dmytro
Kherson National Technical University

Стаття присвячена аналізу виконання доходної частини бюджету України. У статті аналіз виконання доходної частини бюджету України здійснено за доходами Державного бюджету України. Проаналізовано структуру доходів Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки. Проведено аналіз динаміки доходів Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки. Наведено та проаналізовано структуру доходів Державного бюджету України за останні три роки. Динаміку доходів Державного бюджету України за три роки проаналізовано за такими показниками, як абсолютне відхилення та темпи приросту до попереднього року. У статті здійснено аналіз динаміки виконання доходної частини Державного бюджету України за 2017–2019 роки за такими доходами, як: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, доходи від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, цільові фонди, офіційні трансферти.

Ключові слова: доходи, зведений бюджет, державний бюджет, місцеві бюджети, виконання бюджету.

Стаття посвячена аналізу виконання доходної частини бюджету України. В статті аналіз виконання доходної частини бюджету України здійснено по доходам Государственного бюджета Украины. Проанализирована структура доходов государственного и местных бюджетов Украины за 2017–2019 годы. Проведен анализ динамики доходов Сводного, Государственного и местных бюджетов Украины за 2017–2019 годы. Приведена и проанализирована структура доходов Государственного бюджета Украины за последние три года. Динамика доходов Государственного бюджета Украины за три года проанализирована по таким показателям, как абсолютное отклонение и темпы прироста к предыдущему году. В статье осуществлен анализ динамики выполнения доходной части Государственного бюджета Украины за 2017–2019 годы по таким доходам, как: налоговые поступления, неналоговые поступления, доходы от операций с капиталом, доходы от Европейского союза, правительств иностранных государств, международных организаций, донорских учреждений, целевые фонды, официальные трансферты.

Ключевые слова: доходи, сводний бюджет, державний бюджет, місцеві бюджети, виконання бюджету.

The article is devoted to the analysis of the execution of the revenue part of the budget of Ukraine. In the article the analysis of execution of a revenue part of the budget of Ukraine is carried out on incomes of the State budget of Ukraine. Monitoring of revenues and expenditures of the state budget of Ukraine, their dynamics and structure makes it possible to analyze the financial foundation of the state, determine how effective the budget policy is and the need to reform the financial strategy and tactics of the government. The authors analyze the structure of revenues of the State and local budgets of Ukraine for 2017–2019, namely the share of the state budget of Ukraine in the revenues of the Consolidated Budget of Ukraine and the share of local budgets of Ukraine in the revenues of the Consolidated Budget of Ukraine. The article analyzes the dynamics of revenues of the Consolidated, State and local budgets of Ukraine for 2017–2019 on the following indicators: the absolute deviation and growth rate to the previous year. In the article the authors present and analyze the structure of revenues of the State Budget of Ukraine for the last three years by the following revenues: tax revenues, non-tax revenues, revenues from capital transactions, revenues from the European Union, foreign governments, international organizations, donor institutions, trust funds, official transfers. The dynamics of revenues of the State Budget of Ukraine for three years was analyzed according to the following indicators: absolute deviation and growth rates to the previous year. The article analyzes the dynamics of the revenue side of the State Budget of Ukraine for 2017–2019 for the following revenues: tax revenues, non-tax revenues, revenues from capital transactions, revenues from the European Union, foreign governments, international organizations, donor institutions, trust funds, official transfers. The article concludes that tax revenues occupy an important place in budget revenues, occupying the largest share in their structure, which, in turn, affects the socio-economic development of the state and is one of the tools of state regulation of the economy. In general, tax revenues, their formation, distribution and use are an important element of the system of budget and tax regulation, and its importance is growing in the context of the transformation of the economic system.

Key words: revenues, consolidated budget, state budget, local budgets, budget execution.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективного поповнення бюджету – одна із ключових проблем більшості країн світу. Актуальна вона і для України. З огляду на складну політичну та економічну ситуацію в умовах сьогодення, ця проблема постає більш гостро. Тому особливої уваги потребує дослідження сучасного стану наповнення та виконання доходної частини бюджету держави, що є необхідним критерієм для забезпечення умов стабільного економічного зростання України [2, с. 46].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз та оцінку виконання доходної частини бюджету здійснювали у своїх дослідженнях такі науковці, як: О.М. Мотузка [5], І.М. Микитюк [4], Н.З. Дуда [2], Г.Г. Цегелик [2], О.Р. Західна [3], Л.О. Петик [3], О.С. Щур-Живко [3], Д.О. Карлюка [7], І.А. Сисоєнко [7], С.В. Юшко [8], М.М. Данилюк [1] та інші.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналізу виконання доходної частини

бюджету України, а саме: структури та динаміки доходів Державного та місцевих бюджетів України; динаміки доходів Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України; структури та динаміки доходів Державного бюджету України; динаміки виконання доходної частини Державного бюджету України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз виконання доходної частини бюджету України здійснено за доходами Державного бюджету України. Проаналізуємо структуру доходів Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки (табл. 1).

Аналізуючи таблицю, можна зробити такі висновки: частка доходів державного бюджету у 2017 році становить 61,2%, у 2018 році – 62,3%, а у 2019 році – 64,0%. Тож бачимо, що до державного бюджету у 2017 році надійшло 793,4 млрд грн., у 2018 році – 928,1 млрд грн, а у 2019 році – 998,3 млрд грн.

Частка доходів місцевих бюджетів у 2017 році становить 38,8%, у 2018 році – 37,7%, у 2019 році – 36,0%. Надходження місцевих бюджетів з 2017 року по 2019 рік становлять 502,1 млрд грн., 562,4 млрд грн. та 560,5 млрд відповідно.

Динаміку структури доходів Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки зображено на рис. 1.

Проаналізуємо динаміку доходів Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки (табл. 2).

Аналізуючи таблицю, ми можемо побачити, що порівняно з 2017 роком надходження зведеного бюджету 2018 року збільшилися на 195 млрд грн., або на 15,1%, у 2019 році – на 68,3 млрд грн., або на 4,6%. Надходження до державного бюджету у 2018 році збільшилися на 134,7 млрд грн., або на 17,0%, у 2019 році – на 70,2 млрд грн., або на 7,6%. Місцеві бюджети у 2018 році поповнилися на 60,3 млрд грн., або на 12,0%, та у 2019 році відбулося зменшення на 1,9 млрд грн., або на 0,3%.

Проаналізуємо структуру доходів Державного бюджету України за 2017–2019 роки (табл. 3).

Аналізуючи таблицю можна зробити такі висновки: частка податкових надходжень у 2017 році становить 79,0%, у 2018 році – 81,2%, а у 2019 році – 80,1%. Частка неподаткових надходжень у 2017 році становить 16,2%, у 2018 році – 17,7%, у 2019 році – 19,0%. Частка доходів від операцій з капіталом у 2017 році дорівнює 0,04%, у 2018 році – 0,06%, у 2019 році – 0,02%. Частка доходів від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ у 2017 році дорівнювала 0,2%, у 2018 році – 0,2%, у 2019 році – 0,1%. Частка доходів цільових фондів у 2017 році дорівнювала 3,8%, у 2018 році – 0,02%, у 2019 році – 0,2%. Частка офіційних трансфертів у 2017 році дорівнює 0,8%, у 2018 році – 0,8%, у 2019 році – 0,9%.

Динаміка структури доходів Державного бюджету України за 2017–2019 роки зображена на рис. 2.

Таблиця 1

Структура доходів Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Зведений бюджет, млрд грн., у т.ч:	1295,5	1490,5	1558,8
державний бюджет, млрд грн.	793,4	928,1	998,3
частка у доходах зведеного бюджету, %	61,2	62,3	64,0
місцеві бюджети, млрд грн.	502,1	562,4	560,5
частка у доходах зведеного бюджету, %	38,8	37,7	36,0

Джерело: складено автором за даними [6]

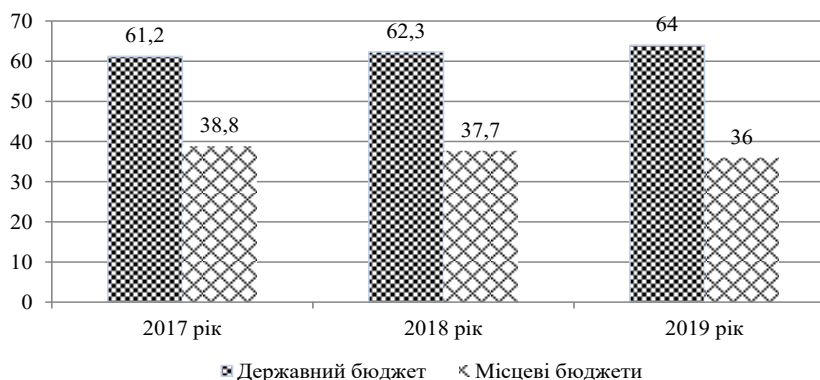

Рис. 1. Динаміка структури доходів Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки, %

Джерело: складено автором за даними [6]

Таблиця 2

Динаміка доходів Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за 2017–2019 роки

Показники	Абсолютне відхилення, млрд грн.		Темп приросту, %	
	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
Зведений бюджет, у т.ч.:	+195	+68,3	+15,1	+4,6
державний бюджет	+134,7	+70,2	+17,0	+7,6
місцеві бюджети	+60,3	-1,9	+12,0	-0,3

Джерело: складено автором за даними [6]

Таблиця 3

Структура доходів Державного бюджету України за 2017–2019 роки

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Податкові надходження, млрд грн.	627,1	753,8	799,7
Частка у доходах державного бюджету, %	79,0	81,2	80,1
Неподаткові надходження, млрд грн.	128,6	164,7	186,8
Частка у доходах державного бюджету, %	16,2	17,7	19,0
Доходи від операцій з капіталом, млрд грн.	0,3	0,6	0,2
Частка у доходах державного бюджету, %	0,04	0,06	0,02
Від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, млрд грн.	1,6	1,5	1,1
Частка у доходах державного бюджету, %	0,2	0,2	0,1
Цільові фонди, млрд грн.	29,8	0,2	1,8
Частка у доходах державного бюджету, %	3,8	0,02	0,2
Офіційні трансферти, млрд грн.	6,0	7,3	8,7
Частка у доходах державного бюджету, %	0,8	0,8	0,9
Всього доходів бюджету, млрд грн.	793,4	928,1	998,3

Джерело: складено автором за даними [6]

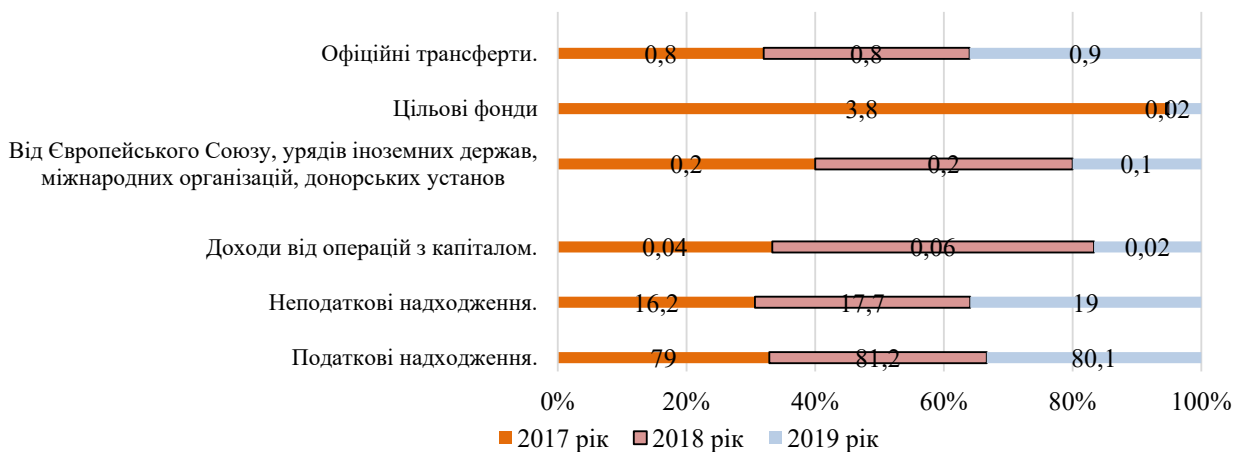

Рис. 2. Динаміка структури доходів Державного бюджету України за 2017–2019 роки, %

Джерело: складено автором за даними [6]

Проаналізуємо динаміку доходів Державного бюджету України за 2017–2019 роки (табл. 4).

Аналізуючи дані таблиці, зробимо висновки, що виконання доходної частини державного бюджету у 2018 році характеризується таким чином:

- податкові надходження збільшилися з 627,15 млрд грн. до 753,82 млрд грн., або на 20,20%;
- неподаткові надходження збільшилися з 128,58 млрд грн. до 164,68 млрд грн., або на 28,08%;

– доходи від операцій із капіталом збільшилися з 0,29 млрд грн. до 0,66 млрд грн., або на 127,59%;

– офіційні трансферти зменшилися на 8,75% і становили 1,46 млрд грн. проти 1,60 млрд грн. у 2017 р.;

– спостерігається також зменшення доходів від цільових фондів на 99,36% із 29,85 млрд грн. у 2017 році до 0,19 млрд грн. у 2018 році. Але такі зменшення не вплинули на загальні надходження бюджету, які збільшилися на 16,93% і становили

920,81 млрд грн. у 2018 році проти 787,47 млрд грн. у 2017 році.

Порівнюючи 2019 рік і 2018 рік, можемо сказати, що:

– податкові надходження збільшилися з 753,82 млрд грн. до 799,78 млрд грн., або на 6,10%;

– неподаткові надходження також зросли на 13,40% і становили у 2019 році 186,75 млрд грн. проти 164,68 млрд грн. у 2018 році;

– доходи від операцій із капіталом зменшилися на 72,73% порівняно із попереднім періодом, де простежувалося збільшення доходів;

– спостерігається збільшення доходів за цільовими фондами на 831,58%, що у 2019 році становило 1,77 млрд грн., доходи від офіційних трансфертів продовжують зменшуватись і у 2019 році становили 1,14 млрд грн., що менше на 21,92% порівняно з 2018 роком. Такі зменшення не впли-

нули на загальні надходження бюджету, які збільшилися на 7,47% і становили 989,62 млрд грн. у 2019 році проти 920,81 млрд грн. у 2018 році.

Підводячи підсумок, можемо сказати, що в період 2017–2019 років податкові надходження збільшилися на 27,53%, або на 172,63 млрд грн., неподаткові надходження збільшилися на 45,24%, або на 58,17 млрд грн., доходи від операцій із капіталом зменшилися на 37,93%, або на 0,11 млрд грн., доходи за цільовими фондами зменшилися на 94,07%, або на 28,08 млрд грн., надходження за офіційними трансфертами зменшилися на 28,75%, або на 0,46 млрд грн. Але, незважаючи на значні зменшення надходжень, доходи бюджету зросли в цей період на 25,67%, або на 202,15 млрд грн.

Проаналізуємо динаміку виконання доходної частини Державного бюджету України за 2017–2019 роки (табл. 5).

Таблиця 4

Динаміка доходів Державного бюджету України за 2017–2019 роки

Показники	Абсолютне відхилення, млрд грн.		Темп приросту, %	
	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
Податкові надходження	+126,7	+45,9	+20,2	+6,1
Неподаткові надходження	+36,1	+22,1	+28,1	+13,4
Доходи від операцій з капіталом	+0,3	-0,4	+100,0	-66,7
Від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	-0,1	-0,4	-6,3	-26,7
Цільові фонди	-29,6	+1,6	-99,3	+800
Офіційні трансферти	+1,3	+1,4	+21,7	+19,2
Всього доходів бюджету	+134,7	+70,2	+17,0	+7,6

Джерело: складено автором за даними [6]

Таблиця 5

Динаміка виконання доходної частини Державного бюджету України за 2017–2019 роки

Доходи	Роки					
	2017		2018		2019	
	план	факт	план	факт	план	факт
Податкові надходження, млрд грн.	632,3	627,1	760,1	753,8	846,7	799,7
Виконання плану, %	99,2		99,2		94,4	
Неподаткові надходження, млрд грн.	133,7	128,6	171,7	164,7	176,4	186,8
Виконання плану, %	96,2		96,3		105,9	
Доходи від операцій з капіталом, млрд грн.	0,4	0,3	0,5	0,6	1,2	0,2
Виконання плану, %	75		120		16,7	
Від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, млрд грн.	1,8	1,6	2,4	1,5	1,5	1,1
Виконання плану, %	55,6		62,5		73,3	
Цільові фонди, млрд грн.	22,7	29,8	4,9	0,2	1,7	1,8
Виконання плану, %	131,3		4,08		105,9	
Офіційні трансферти, млрд грн.	6,0	6,0	7,4	7,3	8,8	8,7
Виконання плану, %	100		98,7		98,9	
Всього доходів бюджету, млрд грн.	796,8	793,4	946,8	928,1	1036,5	998,3
Виконання плану, %	99,6		98,02		96,3	

Джерело: складено автором за даними [6]

Аналізуючи таблицю, можна зробити такі висновки: план податкових надходжень у 2017 році виконано на 99,2%, у 2018 році – на 99,2%, а у 2019 році – на 94,4%. План неподаткових надходжень у 2017 році виконано на 96,2%, у 2018 році – на 96,3%, а у 2019 році відбулося перевиконання плану на 105,9%. Виконання плану доходів від операцій із капіталом у 2017 році становить 75%, у 2018 році – 120%, у 2019 році – 16,7%. Виконання плану від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ у 2017 році дорівнює 55,6%, у 2018 році – 62,5%, у 2019 році – 73,3%. Виконання плану за цільовими фондами у 2017 році дорівнює 131,3%, у 2018 році – 4,08%, у 2019 році – 105,9%. Виконання плану надходжень за офіційними трансфертами у 2017 році дорівнює 100%, у 2018 році – 98,7%, у 2019 році – 98,9%.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, можемо зробити висновок, що податкові надходження посідають важливе місце у бюджетних доходах, займаючи найбільшу питому вагу у їх структурі, що впливає на соціально-економічний розвиток держави, а також є одним з інструментів державного регулювання економіки. Загалом податкові надходження, їх формування, розподіл та використання є важливим елементом системи бюджетно-податкового регулювання, а його значення посилюється в умовах трансформації економічної системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Данилюк М.М. Вплив виконання державного бюджету на макроекономічну стабільність в Україні. *Економічний аналіз*. 2013. Том 14. № 1. С. 241–247.
2. Дуда Н.З., Цегелик Г.Г. Аналіз доходів і видатків Державного бюджету України. *Наукові праці Науково-дослідного фінансового інституту*. 2013. № 4 (65). С. 78–85.
3. Західна О.Р., Петик Л.О., Щур-Живко О.С. Аналіз доходів та видатків державного бюджету України. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 714–718.
4. Микитюк І. Застосування методів економічного аналізу в управлінні бюджетними коштами. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. № 6 (74). С. 89–99.
5. Мотузка О.М. Статистичний аналіз доходів державного бюджету України. *Статистика України*, 2015, № 1. С. 23–27.

6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>. (дата звернення 30.06.2020).

7. Сисоєнко І.А., Карлюка Д.О. Прагматика макроекономічних індикаторів держави та їх вплив на формування доходної частини Державного бюджету України. *Таврійський науковий вісник: Науковий журнал*. 2015. Вип 94. С. 98–103.

8. Юшко С.В. Доходи бюджету: оцінка стану та перспектив формування: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 190 с.

REFERENCES:

1. Danyliuk M.M. (2013) Vplyv vykonannya derzhavnoho biudzhetu na makroekonomichnu stabilnist v Ukraini [The impact of state budget execution on macroeconomic stability in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 14, no 1, pp. 241–247.
2. Duda N.Z., Tsehelyk H.H. (2013) Analiz dokhodiv i vydatkiv Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [Analysis of revenues and expenditures of the State Budget of Ukraine]. *Naukovi pratsi Naukovo-doslidnoho finansovoho instytutu*, no 4 (65), pp. 78–85.
3. Zakhidna O.R., Petyk L.O., Shchur-Zhyvko O.S. (2018) Analiz dokhodiv ta vydatkiv derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [Analysis of revenues and expenditures of the state budget of Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, no 2 (54), pp. 714–718.
4. Mykytiuk I. (2010) Zastosuvannya metodiv ekonomichnoho analizu v upravlinni biudzhethnykh koshtamy [Application of methods of economic analysis in the management of budget funds]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no 6 (74), pp. 89–99.
5. Motuzka O.M. (2015) Statystychnyi analiz dokhodiv derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [Statistical analysis of state budget revenues of Ukraine]. *Statystyka Ukrainy*, no 1, pp. 23–27.
6. Ofitsiynyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [Official site of the State Treasury Service of Ukraine]. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua>. (accessed 30 June 2020).
7. Sysoienko I.A., Karliuka D.O. (2015) Prahmatyka makroekonomichnykh indykatoriv derzhavy ta yikh vplyv na formuvannya dokhodnoi chastyny Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [Pragmatics of macroeconomic indicators of the state and their impact on the formation of the revenue side of the State Budget of Ukraine]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk: Naukovyi zhurnal*. 2015. Vol. 94. Pp. 98–103.
8. Yushko S.V. (2017) Dokhody biudzhetu: otsinka stanu ta perspektyv formuvannya [Budget revenues: assessment of the state and prospects of formation]. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia/ (in Ukrainian)